

Vanebruddets rum

– Det pædagogiske læringscenter

Af Cand. pæd i didaktik, Kasper Kjeldgaard
Stoltz Partner i NERD architects

Vores vaner er som oftest uløseligt forbundet til ting, rum og steder. Så hvis vi vil ændre vores vaner, må vi også ændre de rum som vores vaner er opstået i og forbundet til. Det vil ganske enkelt sige, at det der kræver en *mental ombygning* også kræver en *fysisk ombygning*. Og der er et par vaner i den danske folkeskole, som vi skal ændre. Og i det arbejde spiller det pædagogiske læringscenter en nøglerolle:

Skolen har fx for vane:

- At organisere undervisningen, så én lærer står alene i et rum med én gruppe

børn og underviser dem i ét fag.

- Ikke at lade andre overvære lærernes undervisning og give konstruktiv feedback på lektionen.
- At have en usystematisk intern evalueringskultur, så vi reelt set ikke ved hvad der virkede og hvad der ikke gjorde.
- At forveksle pædagoger med støtte-lærere og ikke ligeværdige fagprofessionelle med nogle kompetencer indenfor det sociale felt, der overstiger lærerens.
- At tænke, at elevernes digitale dannelse nok kommer af sig selv, hvis bare de arbejder på computer, har læringsplatforme og skolen i øvrigt arrangerer et foredrag med Imran Rashid eller Lene Tanggaard.
- At tro, at elever lærer mest, når de

sidder ned på en stol ved et bord.

- At planlægge, udføre og evaluere undervisningen alene.
- At give eleverne feedback på baggrund af deres resultat og ikke på deres indsats og udvikling.
- At bremse elevens mulighed for fordybelse (og lærerens for den sags skyld) ved hele tiden at afbryde dem, fordi de skal videre til det næste fag.
- hakke tiden i stykker med en klokke der ringer hvert 45. minut, som var det en skofabrik i 1950'erne.

Det skal vi holde op med. For det er alt sammen vaner, der strider imod al nyere forskning om motiverende og effektive undervisningsmetoder, inkluderende

læringsmiljøer, udviklingen af 21st century learning skills som kreativitet, nysgerrighed, teamwork, opbygning af professionelle læringsfællesskaber og udviklingen af skolen som en lærende organisation.

Men det er ikke noget man gør fra den ene dag til den anden. Og som vi vist alle ved, er det svært at lave om på noget, hvis man har gjort det samme i mange år. Men vi ved også godt, at det skal gøres. Ligesom med klimaet. Også på dette område, er der masser af forskning, der fortæller os hvad der skal til. Men vi gør det ikke rigtig. Vi er ikke begyndt at flyve mindre, viser den seneste opgørelse. Vores kødforbrug er kun for meget svagt nedadgående. Og vi tager stadig bilen til arbejde. Sådan er det også lidt med skolen; vi formår ikke rigtig at indarbejde fysisk aktivitet meningsfuldt i undervisningen viser slutrapporten om effekten af en snart 6 år gammel skolereform. Det står også lidt sløjt til med at håndtere børn i læringsvanskeligheder, og størstedelen af undervisningen foregår stadig i

klasselokalet, med læreren ved tavlen og eleverne ved deres borde.

Skolens Greta Thunberg

Hvad skal der til? Jo. Der er nogle der skal gå forrest. Nogen der skal vise vejen og tage resten af os i hånden. I en skole, ser jeg det pædagogiske læringscenter som netop det. En skolens Greta Thunberg. Et sted der er grundlagt på at udfordre skolens vanetænkning og adfærdsmønstre. Et sted at undersøge og afprøve nye metoder, med det ene formål, at udvikle de bedste betingelser for elevernes læring og trivsel. For det er den eneste grund til at vi er her. Vores eneste mål og mission, som alt hvad vi gør må centrere sig omkring er eleven og *deres* fremtid. Og det har vi måske nogle gange en tendens til at glemme i en travl skolehverdag. Skoleledere såvel som lærere og vejledere.

Det pædagogiske læringscenter skal være det sted på skolen der hjælper os til at huske hvad god undervisning er. Det sted der driver udviklingen frem og dokumen-

terer den. Det der holder os fast, når vi får lyst til at krybe tilbage til det velkendte, hvor jeg står ved tavlen og fortæller eleverne om en regneregul og derefter beder dem arbejde selv fra side 4 til side 6 og til sidst tjekker hvor mange fejl de har lavet. Eventuelt undervisningsdifferencierer lidt ved at give Fatima en side mere som lektie, eller inkluderer urolige Frederik, ved at lade ham få lidt luft eller give ham en anden stol end de andre børn i klassen.

Et udviklings- og læringslaboratorium

For vi skal have et sted at gøre det. Et konkret sted at afprøve en ny adfærd, nye undervisningsmetoder, nye samarbejdsformer. For lige som vi ikke kan løse de problemer vi står overfor, med de samme metoder som skabte dem i første omgang, kan vi heller ikke ændre en praksis og et tankesæt, i de samme typer af rum som det tankesæt er blevet skabt i. Derfor er det heller ikke nok, bare at skifte skiltet på døren ind til biblioteket og sætte et par computere mere op. ►

Det pædagogiske læringscenter er ikke et bibliotek – det er et laboratorium, et læringslaboratorium for fagpersonale og ledelse, hvor der arbejdes systematisk og struktureret med at teste og udvikle nye indsatsområder, før de ruller ud på hele skolen. Det kan være alt fra planlægning og afprøvning af lektionsstudier, co-teaching, elevmentorordning, læringsamtaler, design-thinking, projektbaseret undervisning, osv. Det kan være udviklingen af evalueringsværktøjer og dokumentation af faglig progression. For at det skal lykkes, forudsætter det i første omgang, at der afsættes midler og ressourcer til, at der er én eller flere, der har det overordnede ansvar for læringscenteret; både med hensyn til koordinering af indsatser og samarbejder, planlægning af undervisningsforløb, vejledning af det øvrige fagpersonale og ikke mindst dokumentation af effekterne på elevernes læring og trivsel.

Men det er heller ikke nok bare at aftale, hvad det pædagogiske læringscenter er tænkt til. Det skal afspejle sig helt konkret i den fysiske indretning. For det er også et undervisningslokale. Et undervisningslokale, der kan det, skolens øvrige undervisningslokaler ikke kan. Et læringsrum, hvor det er muligt for lærerne, på grund af rummets indretning, at undervise efter andre metoder, med andre værktøjer og lade eleverne arbejde på nye måder. Det skal være et a-fagligt læringsrum, der ikke i særlig grad tilgodeser bestemte fag som skolebiblioteket gjorde og som en del pædagogiske læringscentre desværre stadig gør.

Når det alligevel ender der, skyldes det særligt tre forhold:

- 1) at det pædagogiske læringscenter tænkes som en viderebygning af det traditionelle skolebibliotek, hvor det i virkeligheden skal forstås som en helt ny type læringsrum.
- 2) At rummet ikke indrettes, så det er muligt at gennemføre længere læringsforløb og projekter med en klasse.
- 3) At rummet ikke er skabt til at kunne facilitere mange forskellige typer af undervisningsmetoder og faglige aktiviteter på tværs af fagrækken.

Dyvekeskolens NOVA

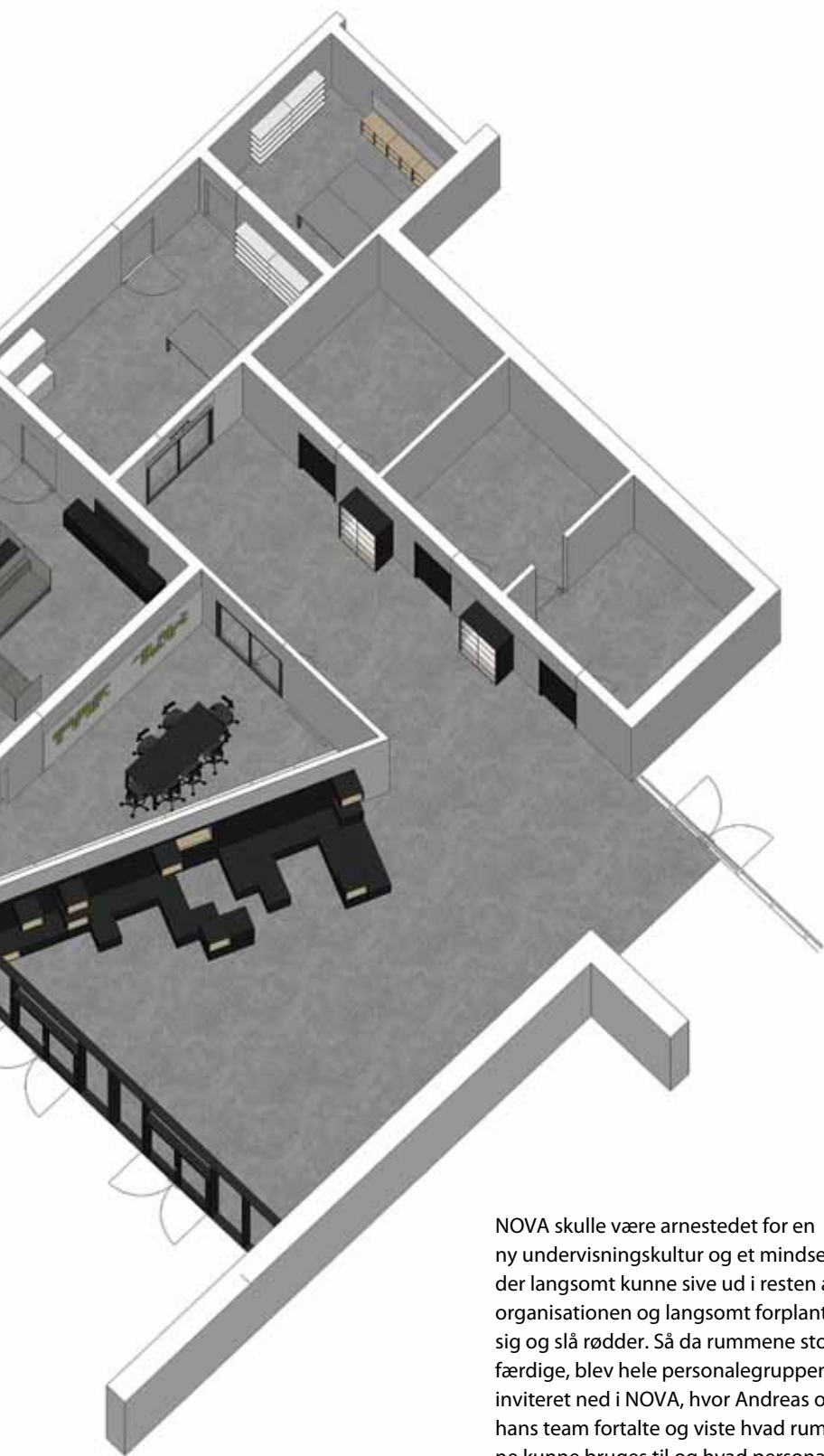
Det var man klar over på Dyvekeskolen på Amager, da de stod overfor at skulle etablere et PLC. De ville ikke have fornyet

og opgraderet deres skolebibliotek, da de ringede tilbage i 2016, og spurgte om vi ville designe et professionelt læringslaboratorium sammen med dem. Et fysisk sted på skolen, hvor de kunne eksperimentere, undersøge og afprøve nye metoder og nye værktøjer. Hvor lærerne kunne udvikle deres faglige kompetencer og hvor man kunne dokumentere effekten af undervisningen. De ønskede sig hvad de kaldte et a-fagligt rum. Et rum der ikke rettede sig mod særlige fag, men mod didaktiske metoder, kompetenceudvikling og afprøvning af nye læringsværktøjer og teknologier. Som lærer Andreas Kastrup, der er leder af NOVA, beskrev deres vision: "vi ville rigtig gerne forsøge os med nogle af tankerne bag Makerspace, High Tech High og 21st century learning skills, og undersøge hvordan vi kan arbejde mere innovativt med eleverne".

Og det ville de, fordi de var helt klar over, at den traditionelle klasseundervisning som skolen ellers var præget af, hverken er særligt motiverende for eleverne uanset faglig formåen, og heller ikke er i stand til at udvikle de kompetencer hos eleverne, som er relevante, hvis de skal kunne håndtere de udfordringer de vil møde i en kompleks, globaliseret og gennemdigitaliseret verden.

Men de vidste også godt, at man ikke kan udvikle en ny skolekultur på én dag, ved at indføre lektionsstudier, projektbaseret undervisning og co-teaching gældende for alle fra i morgen tidlig. Og de var ydermere klar over, at det ikke var alle skolens lærere, der var lige interesseret i at blive udfordret på deres praksis og tænke deres undervisning på en anden måde. Der var en del rygere kunne man

sige. Nok vidste de, at det ikke var sundt det de foretog sig, men de havde måske ikke ressourcerne eller den nødvendige viden eller overskud, til at gøre tingene på en anden måde og ændre deres vaner. Derfor var det også grundtanken, at

NOVA skulle være arnestedet for en ny undervisningskultur og et mindset, der langsomt kunne sive ud i resten af organisationen og langsomt forplante sig og slå rødder. Så da rummene stod færdige, blev hele personalegruppen inviteret ned i NOVA, hvor Andreas og hans team fortalte og viste hvad rummene kunne bruges til og hvad personalet kunne bruge PLC-teamet til. Men de fortalte også, at det var frivilligt om man ville benytte sig af rummet. Netop det aspekt er essentielt, hvis vi skal ændre os eller lære noget nyt.

At vi ikke gør det af ydre motivering; dvs.

pisk eller gulerod, men fordi vi oprigtigt er nysgerrige på hvad det kan – altså indre motivation.

Det betød også, at det i starten kun var nogle af lærere der kom ned i NOVA og spurgte Andreas, om ikke han kunne hjælpe dem med at planlægge og udvikle en idé de havde til et tema, projekt eller undervisningsforløb, og om NOVA kunne bruges ind i den sammenhæng. Og det kunne det som regel. For vi indrettede ikke et fleksibelt læringsmiljø, men et differentieret læringsmiljø med tydeligt afgrænsede zoner, kodet ved hjælp af inventaret til at stilladsere forskellige faglige metoder og læringsaktiviteter. Det betyder, at rummet kan bruges af flere mindre grupper på én gang til enkeltstående aktiviteter, eller det kan bruges til et fuldt projektforsløb med en hel klasse, hvor alle rummets zoner til sammen understøtter alle faser i en læringsproces. Fra formidling, til planlægning, over research og brainstorm til produktion og sidst udstilling eller implementering.

Skolens rør og kompas

Vi udvikler kun vores praksis gennem praksis. Men en praksis der ikke er funderet på et solidt teoretisk grundlag og valideret gennem struktureret evaluering på elevernes udvikling og indsats (og ikke deres resultater) – er dårlig praksis. Som en af historiens største kreative hjerner, Leonardo Da Vinci skulle have sagt "den som elsker praksis uden teori, er som en sømand der går om bord på et skib uden rør og kompas – han ved aldrig hvor han vil ende". Og det er det et PLC skal være – skolens rør og kompas for professionsudvikling og elevernes læringsudbytte og personlige udvikling. Men hvad så med bøgerne og biblioteket vil nogle måske spørge. Ja – de er der skam stadig, men er blot flyttet over i det lokale offentlige bibliotek som skolen har et tæt samarbejde med og bruger hver dag.

I dag er NOVA booket hver eneste dag hele året. Nogle gange til et længerevarende tværfagligt projekt, nogle gange til en teaterforestilling, nogle gange til en gruppe elever der vil bygge robotter og andre gange til en indledende brainstorm og research til et undervisningsforløb om klimakrisen eller rygning. Og eleverne – ja de elsker det. Som en 6. klasses pige sagde til mig "det er skolens bedste rum". ■